

Provincies partner in het Energie- en Klimaatbeleid

Inbreng Interprovinciaal Overleg Energiebeleid

“Energie is onmisbaar voor het realiseren van maatschappelijke ontwikkelingen zoals nieuwbouw van woningen, uitbreiding van de maakindustrie en verduurzaming mobiliteit. Zonder voldoende en structurele middelen voor provincies voor de uitbreiding van netcapaciteit dreigt Nederland vast te lopen. Het is tijd voor daadkracht en investeringen, niet voor bezuinigingen.”

Urgentie: het stroomnet als bottleneck voor Nederland

In de provinciehuizen is het energiedossier uitgegroeid tot een van de meest urgente en bepalende thema's van deze tijd. Het stroomnet zit vol en die gevolgen zijn overal voelbaar. In steeds meer provincies kunnen bedrijven niet uitbreiden of verduurzamen, woningbouwprojecten stagneren en de uitrol van laadinfra voor elektrisch vervoer loopt vast. De maatschappelijke en economische schade loopt snel op. De huidige problemen op het stroomnet vragen niet om bezuinigingen op de provinciale uitvoeringsmiddelen, maar juist om extra inspanningen en versnelling.

Economie: zonder energie geen perspectief voor bedrijven

Het volle stroomnet bedreigt de concurrentiepositie van Nederlandse bedrijven. Door netcongestie kunnen bedrijven niet verduurzamen of uitbreiden, waardoor deze dreigen te vertrekken naar het buitenland. Nieuwe bedrijven vestigen zich elders, omdat er geen perspectief is op aansluiting. Dit zet de regionale economieën onder druk en remt innovatie en werkgelegenheid. Actie is nodig: snellere aanleg van netinfrastructuur, het aantrekkelijker maken van alternatieve energiedragers zoals waterstof en stimuleren van lokale opwek zijn essentieel om bedrijven perspectief te bieden.

Woningbouw: de sleutel tot leefbare regio's

Nederland kampt met een groot woningtekort, maar de bouw van nieuwe woningen stukt onder meer door problemen op het stroomnet. Zonder voldoende elektriciteit kunnen nieuwe woningen niet worden aangesloten, wat leidt tot vertragingen, leegstand en hogere kosten. Provincies werken aan versnelde uitrol van het stroomnet en slimme oplossingen, zoals netbewuste woningbouw, en willen daarmee graag blijven doorgaan.

Verduurzaming van mobiliteit: stilstand dreigt

De verduurzaming van mobiliteit komt in gevaar doordat de uitrol van laadinfra stukt – bij huishoudens, op bedrijventerreinen, bij OV-bedrijven en langs snelwegen. Vanaf 2026 is er geen budget meer beschikbaar voor uitvoering van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) wat een rem zet op de overstap naar elektrisch vervoer en NOx reductie. De logistieke sector heeft een lange termijn commitment gemaakt aan elektrificatie (onder meer gefinancierd door de vrachtwagenheffing). De realisatie hiervan komt in de knel, met grote uitdagingen voor de bedrijfsvoering. Daarnaast komt het leveren van goederen in zero-emissie zones in het gedrang. Zonder snelle actie dreigt stilstand.

Provincies: Onmisbare partners in de energietransitie

De afgelopen jaren zijn vanuit het Rijk steeds meer taken bij provincies belegd. Provincies zijn gaan fungeren als regisseur van het regionale energiesysteem. Met een regierol op het samenbrengen van partijen en verbinden nationaal beleid met lokale inpassing. Onder meer via netcongestie-aanpakken (op sneller bouwen en beter benutten van stroomnet), stimuleren energiehub, opstellen energiesysteemplannen en organiseren energyboards leveren provincies een essentiële bijdrage aan het omgaan met en voorkomen van netcongestie en het borgen van de leveringszekerheid voor burgers en bedrijven. Provincies zijn dan ook verbaasd en teleurgesteld dat het kabinet juist nu een forse korting toepast op de provinciale uitvoeringsmiddelen, terwijl de urgentie alleen maar toeneemt.

Oproep tot actie: structurele middelen zijn onmisbaar

Provincies zijn dé partners om nationale doelstellingen op het gebied van energie en verduurzaming te realiseren. Het waarborgen van de provinciale financiële slagkracht is daarbij niet alleen noodzakelijk, maar ook een investering in de toekomst van Nederland. Provincies staan klaar om verantwoordelijkheid te (blijven) nemen, maar worden geconfronteerd met een ingrijpende korting op uitvoeringsmiddelen. De hoeveelheid middelen wordt vanaf 2026 gehalveerd, waardoor een nijpend tekort ontstaat en de uitvoeringscapaciteit sterk moet worden teruggebracht. Dit is niet conform afspraken uit het klimaatakkoord over bekostiging en in strijd met wettelijke regels hierover. Het vormt een directe bedreiging voor de voortgang op bovenstaande essentiële thema's.

Zorgen over realiseren klimaatdoelen

Het Klimaatakkoord is mede ondertekend door provincies en vanuit die optiek maken provincies zich zorgen over het gepubliceerde klimaatpakket van minister Hermans. Hoewel er goede maatregelen in staan, zijn er twijfels of het aanvullende pakket voldoende dekkend is voor het doelbereik. De 600 mln. die uit het Klimaatfonds wordt weggenomen is in die zin illustratief. Provincies erkennen de waarde van een weerbaar energiesysteem en een toekomstbestendige industrie, maar willen het belang om voor nationale CO2-doelen te blijven knokken wel (blijven) benadrukken.

Het Rijk moet daarom nú verantwoordelijkheid nemen en de volgende concrete stappen zetten:

- **Implementeer het ROB-advies onverkort en onverwijld:** Volg het advies van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) op en zorg dat provincies structureel voldoende middelen krijgen om hun taken op gebied van netcongestie, energie-infrastructuur en verduurzaming uit te (blijven) voeren.
- **Zorg voor een langjarige borging van klimaatmiddelen:** De bestaande (ontoereikende) uitvoeringsmiddelen lopen af in 2030. Zorg voor langjarige zekerheid, om te voorkomen dat provincies na 2026 hun organisaties voor dit beleid nóg verder moeten afbouwen.
- **Geef provincies meer regie en instrumenten:** Breid het ruimtelijk beleidsinstrumentarium uit, geef provincies inzicht in de wachtrijen bij netbeheerders en maak het mogelijk om transportcapaciteit te reserveren voor maatschappelijk cruciale projecten zoals woningbouw, bedrijventerreinen en zorginstellingen.
- **Geef duidelijkheid over stikstofnormen:** Zorg voor specifiek beleid op stikstofnormen voor energie-infrastructuur, zodat noodzakelijke uitbreidingen niet onnodig worden vertraagd.